

semenišču). Cena 80 kr. V Ljubljani. Zal. skladatelj. Tisk Egerjev. Ta zvezek obsega: Opombe; besede k napevom; izvirne napeve (5 sv. maš, vera, upanje in ljubezen, nebesa, pred sv. obhajilom, po sv. obhajilu, mati prečista, sv. noč, „dies irae“, novomašniku); stare upravljene napeve (pred blagoslovom, po blagoslovu, sv. maša [5krat], „Ave maris stella“, „Ave Maria“, božična [staročeska], postna, velikonočna [Regina coeli,]) sv. maša. G. izdajatelj je s temi napevi zelo vstregel našim orglarjem in pevcem, ter je s tem tudi lepo pomnožil umetno cerkveno slovstvo, ker je napevom pridjal zgodovinske čertice in jih prav izvirno upravljal. Priporočamo jih tedaj le še vsem cerkvam na Slovenskem, kajti pevcem in orglarjem jih že spretno skladateljevo ime zadostno priporoča.

Šolsko obzorje.

Učiteljski zbor v Zagrebu. Učitelji zagrebških treh glavnih škol prosili so početkom t. l. deželno vlado, naj jim dozvoli sklicati v Zagreb „prvo občo skupščino hrvatskih učiteljev, spojeno z razstavo učil in z razpravo občin pedagogičkih vprašanj“. Vlada je, uslišavši prošnjo, dovoljlo podelila, ter ob enim obečala, da hoče to podvzetje tudi materijalno podpirati. Vsled te vladne dozvolje je učiteljski odbor, ki je izvedenje tega povzjetja v roke vzel, dne 25. februarja na vse učitelje in učiteljice na „Hrvatskem, Slavonskem, v vojnej krajini in v Dalmaciji“ povabilo razposlal, naj pridejo 23., 24. in 25. avgusta na učiteljski zbor v Zagreb. V tem povabilu stoji na dalje: „pa tudi vas učitelje sosodnih nam, in vseh drugih dežel, ki gojite simpatije za naš narod in za njegov napredek, vas, ki delate na ravno tistem polji narodnega izobraževanja in z njimi za izobraževanje celega človeštva, — vas vse vabimo in kličemo na prvi občni hrvatski učiteljski zbor, da nam tudi vi svetujete in pomorete v tem svetem podvzetju“. — Ta proglas se je prestavil na slovenski, česki, nemški, italijanski in francoski jezik, ter se tudi v šolskih časopisih teh narodov razglasil.

Učiteljski odbor, ki ima, in ravna celo stvar v rokah, razdelil se je na četiri pododdbore: 1. na centralni odbor, ki ima pripraviti gradivo za razprave, — ustanoviti opravljen red, — voditi denarne poslove, — skrbeti za strokovnjaški presod razstavljenih učil — in po končanem zboru izdelati poročilo o njem; 2. na pododbor za razstavo učil, ki ima prevzemati prihajajoče in postaviti se imajoča učila, — nadalje sestaviti razstavni katalog, ter pripraviti lotrijo tistih razstavljenih učil, ktera bo glavni odbor v to ime od dotičnih razstavljalcev nakupil; 3. na pododbor, ki ima skrbeti za slovesnosti in zunajni lišp učiteljskega zbora, namreč pa za prostor za skupščino in za razstavo, za odlikovanja najboljih razstavljenih učil, za sijajne gledališčne predstave, za izlete v bližnjo okolico, in kar že vse pod slovesnosti spada; in 4. na stavbeni pododbor, ki ima skrbeti za znižano voznino na železnicah in parobrodih za obiskovalce učiteljskega zbora, ki ima nadalje prihajajoče pričakovati, jih v imeni glavnega odbora pozdraviti, kolikor mogoče, brezplačno stanovanje za nje oskerbeti, in imenik vseh skupščinarjev sestaviti.

Za proglaševanje zborov. zadev izdava se poseben „Viestnik“ kot priloga k šolskemu listu „Napredak“. Viestnika je do sedaj že osem številčk izšlo.

Gledé razprav je ustanovljeno, da se v skupščini ne bodo razpravljala specialna vprašanja, ampak da se imajo samo glavna načela ustanovljati, ktera se opirajo na izkušnjo in na znanost.

Razstavne stvari mora razstavljalec na svoje stroške (po zniženi ceni) v Zagreb poslati, vrnile se mu pa bodo frankovane. Za stvari pa, ki se bodo izrečno samo na ogled postavile, prevzel je glavni odbor vožne stroške za sim in nazaj.

Razstavljene stvari bodo po sledečem osnutku razredene:

I. razred: zabavne stvari, s podrazredi: 1. učila, 2. sprave, 3. gradivo, in 4. strogo zabavne stvari. Pod ta razred spadajo vse otročje igre, igračne narodne pesmi in pripovedke, ki se bodo v posebni knjižici izdale. Učitelji so še posebe pozvani, da to narodno blago kolikor mogoče v večji množini naberó, zarad tega se je za predmet še posebeu odbor sestavil.

II. razred: hrvatske in srbske šolske knjige s petimi podrazredi: 1. abecedniki in početnice; 2. čitanke in druge šolske knjige ljudskih škol; 3. vse v nižjih realkah in mestnih šolah rabljene šolske knjige; 4. knjige, ki se rabijo zdaj, in ki so se rabile nekdanj v preperandijah in 5. vse veronaukovne knjige od najstarejših časov do danes.

III. razred: učna sredstva s sledečimi desetimi podrazredi: 1. slike za nazorno poučevanje; 2. razne prirodopisne in tehnološke zbirke; 3. siloslovne in ločbene (kemične) sprave; 4. zemljevidi, globusi itd.; 5. čitala in računila; 6. krasopisne sprave, pisanke, predpisi in razne šolske pločice; 7. risarska oprava, obrabci, slikarenja in kipotvorine; 8. učila, sprave in strojevi za ženska dela; 9. učila za cerkveno in šolsko pevanje in za glasbo; in 10. modeli šolskega pohižja.

IV. razred: dela šolske mladeži s sledečimi tremi podrazredi: 1. krasopisi, sestavoslovne in računske vaje, risarije ljudskih in mestnih škol, 2. močeli gospodarske sprave; in 3. ročna dela ženske šolske mladeži.

V. razred: hrvatski in srbski spisi za mladež in za učiteljstvo s sledečimi tremi podrazredi: spisi za mladež pobožnega, poučnega in zabavnega zadržaja; 2. pedagoška, didaktična in metodična dela; in 3. rokopisna dela namenjena ali mladeži, ali učiteljem ljudskih škol.

VI. razred: pedagoško-didaktični spisi drugih narodov s sledečimi četirimi podrazredi: 1. pedagoška, didaktična in metodična dela; 2. pedagoški časopisi; 3. šolske knjige, znamenitejši spisi in časopisi za mladež; in 4. popularno znanstvena dela za izobraženje učiteljev ljudskih škol.

Stvari bodo v prostorih zagrebske velike realke razstavljene.

Deželna vlada je, zvesta svojemu obečanju, stavila centralnemu odboru svoto 2000 gold. na razpolaganje. Nadalje so do 15. julija darovali: grad Zagreb 5000 gold. Križevci 200 gold. in Osek 100 gold., sicer se pa še od več drugih mest podpore za gotovo pričakujejo.

Povsod po Hrvatskem, Slavonskem in Dalmatinskem so se ustanovili učiteljski odbori, ki centralni odbor v Zagrebu na vse moči podpirajo. Toli-ke vnetosti centralni odbor sam ni pričakoval! Srbski časopisi v kneževini so z največim sočutjem pozdravili prihodni hrvatski učiteljski zbor. Srbski minister nauka Matić je naznanil centralnemu odboru, da je vsem srbskim učiteljem dopust in dovoljjo podelil, da se morejo, kdor hoče, učiteljskega zbora v Zagrebu vdeležiti, ter da bo na razstavo učil poslal vse knjige in vsa učevna sredstva srednjih in ljudskih škol, ki so v kneževini uvedena.

Za razstavo ženskih ročnih izdelkov ustanovil se je poseben odbor zagrebskih učiteljic.

Iz Slovenije so do 15. julija sledeče prijave na razstavni odbor prišle: 1. Petar Cebin, učitelj v Kranji: Gibivo abecedo in praktični računar za otroke. 2. Slovenska Matica v Ljubljani: Zgodovino slovenskega naroda; Vojvodina Kranjska; Vojvodina Koroška; Narodne koledarje in letopise za 1867, 1868, 1869 in 1870; Štirje letni časi; Rudinoslovje; Olikani Slovenec; Slovenski Štajer I. in III.; Schoedler, knjiga prirode I. zv.; Fizika, astronomija in kemija; Nauk o telovadbi I. in II. del; Atlant I. in II. snopič; Vodnikove pesmi; Zemljevid slovenske dežele in pokrajin; Československa Slovnica; Koseski-Vesel. 3. Praprotnik, učitelj v Ljubljani: Učiteljski tovarš 1861 — 1871; Spisi za slovensko mladino; Slovenska slovnica za prvence. Darek pridni mladosti v 3 zvezkih; Pesmi cerkvene in druge; Školske pesme; 4. Tomšič, učitelj v Ljubljani: Poboljšani sosedje ali sadjereja; Abc v podobah in besedi; zlati orehi; Poljedelstvo; Vošilna knjižica; Prirodoslovje v podobah; Vrteca 7 listov. 5. Belar, učitelj v Ljubljani: Concordia-polka; Velika sv. maša; Sloga v spomin prvega občega zbora ljudskih učiteljev v Ljubljani; Tantum ergo; M. Polka; Sv. maša. 6. Franjo Grkman, učitelj v Ljubljani: Abecedna tabljiica; Vaje v številjenji; Wörterammlung; Lepopisni izgledi; Prestave vaj iz slov.-nemške gramatike. 7. Josip Levičnik, učitelj v Železnikih: Mali slovenski pevec. 8. Rudolf Milic, tiskar v Ljubljani: Sv. maša v blagoslovom od Grbca; Mali sadjerejec. 9. Henrik Ničman, knjigar v Ljubljani: Katekizem od A. Lesarja. 10. Učiteljska knjižnica v Ljubljani: Malo berilo za prvošolce; Veliko berilo in pogovorilo; Pravila učiteljskega društva za Kranjsko; Imenik ljudskih učiteljev 1870; Učiteljski koledar za l. 1871. 11. Mestna ljudska šola v Ljubljani: Enajst letnih programov. *) — Kakor sem gore rekel, je bilo to do 15. julija pripravljeno iz Slovenije. Ljubljanski učitelji so se zares odlikovali, vpraša se le: kje so pa drugi učitelji ostali? Zlasti pa: kje je društvo sv. Mohora ostalo? Iz inostranstva prijave so firme iz Lipsije, iz Berlina, iz Prage, iz Dunaja, iz Hamburga, iz Frajburga, iz Studgarta, iz Poljskega, iz Ruskega, iz Francozkega in iz še več drugih krajev razstavne učilne predmete.

Iz Ljubljane naznanilo je svoj prihod 14 učiteljev in 3 učiteljice. Iz Rogoškega okraja pridejo vsi učitelji. Kako je drugod? Gledé debate o pedagogijskih, didaktičnih; metodičnih in sploh učiteljskih vprašanjih se je od raznih strani predložilo še čez 80 načelnih vprašanj. Centralen odbor izbral je izmed njih sledečih 12 vprašanj, ki jih bo pred skupščini nasvetoval, naj se na dnevni red postavijo. Ta vprašanja so:

- 1) Ktero svrho ima ljudska šola v našem stoletju in kako naj se uredijo njene zunanje razmere?
- 2) Kakšen naj bo notranji ustroj ljudskih škol, da bodo svoje svrhi dogovarjale?
- 3) Kako naj se v svrhu utemeljenja dobrih ljudskih škol učilišča uredijo?
- 4) Ktere so naj glavne dolžnosti, in najglavne pravice ljudskega učitelja?
- 5) Kako naj se daljne izobraženje ljudskega učitelja pospeši?
- 6) Izobraženje ženskega spola je naj silnejša potreba našega naroda?
- 7) Na kak način bi mogla hrvatska ljudska škola poleg občega humanitarnega izobraženja še zavednost o narodnem edinstvu buditi, gojiti in pospeševati?

*) Pozneje je odbor uč. društva za Kranjsko poslal še več stvari v izložbo.

8) Kako bi mogla pedagoškijska književnost razcevesti, in kako bi se mogla z njenimi plodovi okrepcati moralna moč celega naroda?

9) Kako naj se vredijo ljudsko gospodarstveno izobraženje in poskušni gospodarski vrtovi, zlasti z ozirom na ponavljajoče ljudske škole?

10) Naj se učiteljski pripravniki osvobode vojniške dolžnosti?

11) Ali se zлага z dostojanstvom učiteljskega stanu in poklica in s koristijo in poštenjem naroda, da ljudski učitelj nema po sedanjem hrvatskem volilnem redu ne aktivne in ne pasivne volilne pravice?

12) Ali bi koristno bilo za razvitek ljudskih škol v tistih krajih vojniške krajine, ki se ravno razvojničujejo, da se dotične škole v prihodnje ne več, kakor je to do sedaj bilo, neposredno od državne vlade nadzirajo in po šolskih strokovnjakih vredujejo, nego da se gledé vsega tega v prihodnje na isti temelj postavijo, na katerem ljudske šole v provincijalu stojé?

Poročevalec bo vsled opravnega reda o vsakem teh vprašanj tisti, kateri je zadevno vprašanje odboru nasvetoval. Razpravne skupščine bodo tri, 23., 24. in 25. vsak dan ena.

Razen debate o vprašanjih bodo tudi „predavanja“ o pedagoškijskih in izobraževalnih predmetih, ne v razpravnih skupščinah, ampak poprej, ali pa poznej.

Gledé zunanje slovesnosti je to - le vstanovljeno: prvi dan bo v slavo učiteljskega zbora sijajna gledališčna predstava; drugi dan bo banket in po banketu izlet v Maksimir. Gaj bo z lampijoni in s zastavami okrašen, mestna glasba bo svirala, društvo „kolo“ bo pevalo in nazadnje se bode umeten krës zažgel. Učitelji se bodo po gaji razpeljali, kajti „errare per lucos, amoenae quos et aquae subeunt et aurae“, to se je že Horacu dopadlo. Tretji dan bode v slavo dvestogodišnjice glasovitega pedagoga Komenskega veliki muzikalno-deklamatorni koncert. Gasilno društvo bo naredilo veliko produkcijo, da se bodo mogli nazoči učitelji tudi o koristi te naprave prepričati. Četrti dan bo izlet v Krizevce na ogledanje tamošnje gospodarske šole, in s tem izletom bo slovesnost in učiteljski zbor končan.

Posvetovalne skupščine bodo v redutnej dvorani gledališčne zgrade, v kateri je l. 1861. in 1865. hrvaški deželni sabor zboroval.

Vsak učitelj, kateri se je odločil, da se hoče učiteljskega zbora vdeležiti, moral je to do zadnjega julija centralnemu odboru v Zagrebu na znanje dati in en goldinar pristopnine poslati, kajti samo pristopnina ga deležnega naredi vseh polajšic, ki jih je centralen odbor za skupščinare oskrbel, namreč: znižano voznino od 10. do 31. avgusta, brezplačen stan v Zagrebu, brezplačen pristop v gledališče in v koncert v slavo Komenskega.

V ta namen, da bo učiteljem skupščinarjem Zagreb v vgodnem spominu ostal, izdal se bo pri tej priložnosti fotografični album, ki bo zadrževal 12 fotografij naj lepših predelov Zagrebških in Maksimirskih, razna poslopja, spomenike itd.

Vsak skupščinar bo nosil na prsih pripeto posebno znamenje, nakičeno s slovanskimi barvami zavoljo tega, da se bodo med seboj spoznali.

Nazadnje moram še himne omeniti, katero je nalašč v slavo učiteljskega zbora P. P. (Petar Preradović) speval in učitelj Fabković uglasil, in ktera se bo pri tej priložnosti tudi prvokrat javno pela. „Po Nar.“

— Učitelji s Kranjskega bodo (naj več) šli 22. t. m. iz Ljubljane, in pridejo ta dan zvečer v Zagreb.

Iz Notranjskega. Ljudski učitelji iz Notranjskega so slavnemu dežel-
nemu odboru izročili to-le prošnjo:

Slavni deželni odbor!

Spoštljivo podpisani ljudski učitelji vljudno prosijo, da bi se slavnemu
deželnemu zboru kranjskemu pri obravnavi postav o vzdrževanju ljudskih
šol in o pravnih razmerah ljudskih učiteljev sledeče prošnje in želje razo-
diti blagovolilo:

1. a) Ljudski učitelji na Kranjskem naj bi dobivali svojo plačo iz de-
želne šolske zaloge, ki naj bi se po zgledu drugih dežel v ta namen vsta-
novila. Za napravo in vzdrževanje šolskih poslopij in šolskih vertov, za
učne pomočke, učiteljevo stanovanje in druge šolske potrebščine naj bi pa
skerbili šolski okraji.

b) Ako bi se ne mogla osnovati deželna šolska zaloga, naj pa prev-
zamejo vso skerb za šole šolski okraji.

c) Ako bi se tudi to doseči ne moglo, vstanové naj se vsaj za plače
učiteljev okrajne šolske blagajnice, in le druge šolske potrebe naj osker-
bljujejo posamesne srenje.

č) Nikdar pa naj se vse dolžnosti ne nalagajo do šole vsaki ob-
čini za se.

2. Zastran učiteljskih plač naj bi se napravili na Kranjskem 4 raz-
redi šolskih srenj z letnimi plačami 700, v Ljubljani 600, 500 in 400 gld.
Verh tega naj dobivajo učitelji 10% petletne doklade. Ravnatelji in nad-
učitelji naj imajo v 1. in 2. razredu šolskih srenj za svoja opravila 200,
v 3. razredu 100 in v 4. razredu 50 gld. doklade. Podučitelji naj bi dobi-
vali 70% učiteljeve plače. Vsi učitelji in podučitelji naj bi imeli prosto sta-
novanje ali primerno odškodnino, ki naj bi znašalo po različnosti srenj 10%
do 30% učiteljeve plače.

3. Služba cerkvenikova naj se popolnoma loči od učiteljeve službe.
Te svoje vdane prošnje opirajo ponižno podpisani na sledeče razloge:

1. Da je ljudsko šolstvo tako slabo napredovalo, krive so bile
prav zelo tudi srenje, ki so se tako malo menile za svojo šolo, da niso
niti picle učiteljeve plače redno odrajtovale, niti druge šolske potrebščine
preskerbovale.

Da bi se temu v okom prišlo, nasvetovala je vlada v §. 37. svojega
predloga zastran postave o vzdrževanju ljudskih šol, da naj bi bila skupna
naloga vsakega šolskega okraja, da napravlja in vzdržuje ljudske šole,
plačuje učitelje in skerbí za vse druge šolske reči.

Ta vladni predlog so popolnoma sprejeli češki, koroški in goriški
dezelni zbor.

Dolenje Avstrijsko in Štajersko ste vladini predlog le delo-
ma odobrili, namreč tako, da se bodo samo za plače učiteljev osnovale o-
krajne šolske blagajnice, skerb za druge šolske potrebščine se po večem
pripušča srenjam.

Gorenje Avstrijansko in Saleburško sklenili ste pa še veliko
hvalevrednejši šolski postavi, nego je vladni predlog; kajti v teh se dolo-
čuje, da bodo učitelji dobivali svoje plače iz deželne šolske zaloge.

Samo v Istriji, na Predarelskem, Moravskem in Šleskem bodo še da-
lje le posamesna srenje vsaka za se za vse svoje šolske potrebščine sker-
beti morale.

Ako se hoče kranjsko ljudsko šolstvo na viši stopnjo povzdigniti, sprejme naj se v našo novo šolske postavo vladini predlog, ali pa naj se posnemajo prvo imenovane dežele.

Ako se pa bodo pri nas še zanaprej vse dolžnosti do šole naložile vsaki srenji za-se, se s tem ne bode nič ali le malo storilo za napredek našega ljudskega šolstva; kajti sami naši župani in srenjski zastopniki se ne bodo v kljubu novim šolskim postavam veliko ali pa nič za šolo brigali.

2. Da se napravijo v zadevi učiljskih plač na Kranjskem 4 razredi šolskih srenj, za to bi imeli sledeče razlogi:

- a) 5 dežel razločuje 4 razrede šolskih srenj;
- b) 6 dežel razdeluje jih na 3 razrede;
- c) vlada predlaga 4 razrede;

č) v 1. razred bi se pri nas štela tako samo Ljubljana, in na ostale razrede bi se razdelile druge srenje; ki so po premožnosti in drugim gotovo tako različne, da se morejo brez težav in brez krivice v tri razrede razdeliti.

Da pa omenjene plače učiteljev niso previsoke, naj bi bilo iz sledečega razvidno:

Ljudski učitelji na c. k. vadih imeli bodo po 800 gld. letne plače.

Ljudski učitelji na Gorenjem Avstrijskem in Štajerskem imajo po takih mestih, kakor je Ljubljana, po 700 in celo 800 gld. l. plače.

V šolskih srenjah 1. 2. in 3. razreda znaša na Dolenjem Avstrijskem, Salcburškem, Štajerskem, Horvaškem, Goriškem, Češkem, Moravskem, in Šleskem učiteljska plača 600, 500 in 400 gld. (Le v 5 deželah razločujejo postave verh teh še 4. razred s 300 gld.) Na podlagi teh postav se je napravilo na Gorenjem Avstrijskem:

27 srenj I. razreda z 800 gld., 95 srenj II. razreda z 700 gld. in 328 srenj III. razreda z 600 gld. učiteljske plače.

Na Salcburškem:

24 srenj I. razreda s 600 gld., 52 srenj II. razreda s 500 gld., 49 srenj III. razreda s 400 gld. in 19 srenj IV. razreda s 300 gld. učit. plače.

Na Češkem:

55 srenj I. razreda s 600 gld., 563 srenj II. razreda s 500 gld., 2278 srenj III. razreda 400 gld. in 870 srenj IV. razreda s 300 gld. letne plače.

(Konec prih.)

Iz Ljubljane. 28. t. m. začela se bode tu šola za daljno izobraževanje ljudskih učiteljev. Okrajna šolska svetovalstva bodo naznanila učitelje za ta tečaj. Gospodarske šole pa letos ne bode nikjer; država letos nima denarjev za take namere.

— Umerl je Miroslav Vilhar, verli slovanski pesnik in skladavec prelepih napevov, ki jih tudi učenci veselo prepevajo. Naj živi njegovi spomin med njami!

Razpis služeb in prememba v učiteljskem stanu.

V mestnih šolah v Ljubljani so razpisane učiteljske službe in sicer ena s 500 ali po vrstjenji 450 gld., in dve podučiteljevi po 400 gld. av. v. Prosnje naj se odajajo pri mestni gosposki do konec t. m.

Na Kranjskem. Učiteljeva služba v Šent Jerneju podeljena je g. Janezu Sajetu, učitelju v Predosljih na Gorenskem.